

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מועד קטן דף כח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף כח

הספד על נשים

לדעת נהרדעי, אשה שמתה בלידתה, אין מניחים את מטתה ברחוב להספידה, משום כבודה, שמחמת הוולד היא שופעת דמים. ושאר נשים, מניחים מיטתן ברחוב להספידן.

ולדעת רבי אלעזר, אפילו שאר נשים אין מניחים מיטתם ברחוב להספידן, מפני כבודן, שמא יהיו שופעות דם זיבה. וראיה לכך מהכתוב, "וַתָּמֶת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם" (במדבר כ"א), סמוך למיתה קבורה, ואין משהים אותן להספד.

משה ומרים מתו מיתת נשיקה

משה רבינו מת מיתת נשיקה, שנאמר במיתתו, "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' בְּאֶרֶץ מִזְרָב עַל פִּי הַיָּם" (דברים ל"ד ה').

ואמר רבי אלעזר, אף מרים בנשיקה מתה, שכן יש ללמוד בגזרה שווה, שנאמר במיתתה, "וַתָּמֶת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם" (במדבר כ"א), וכן נאמר אצל משה "וַיָּמָת שָׁם", ללמד, שכשם שמשה מת בנשיקה, כך מרים מתה בנשיקה.

ומפני מה לא נאמר בה בפירוש "על פי הי"י"? מפני שגנאי הדבר לאומרו.

מיתת צדיקים מכפרת

אמר רבי אמי, למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתן של צדיקים מכפרת.

אמר רבי אלעזר, למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה? לומר לך, מה בגדי כהונה מכפרים, אף מיתתם של צדיקים מכפרת.

כינוי של מיתות לפי משך החולי שקדם להן

מת פתאום בלא שיחלה קודם לכן זו היא מיתה חטופה.

חלה יום אחד ומת, זו היא מיתה דחופה. רבי חנניא בן גמליאל אומר, זו היא מיתה מגפה, שנאמר, "בֵּן אָדָם הַנְּנִי לִקְחַ מִמֶּךָ אֶת מַחְמַד עֵינֶיךָ בְּמַגְפָּה וְלֹא תִסְפֹּד וְלֹא תִבְפֹּה וְלֹא תִבּוֹא דְמַעְתָּד" (יחזקאל כ"ד ט"ז), ונאמר, "וַיִּדְבֹּר אֶל הָעָם בְּבִקְרָה וַתָּמָת אֲשֶׁרֶתִי בְּעָרְבַת וְאֶעֱשֶׂה בְּבִקְרָה בְּאֶשְׁרֵי צִוִּיתִי" (יחזקאל כ"ד י"ח).

חלה שני ימים ומת, זו היא מיתה דחוויה.

חלה שלשה ימים ומת, זו היא מיתה גערה.

חלה ארבעה ימים ומת, זו היא מיתה נזיפה.

חלה חמשה ימים ומת, זו היא מיתה כל אדם. ואמר רבי חנין, שכן יש ללמוד מהכתוב, שנאמר

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲוֹן קָרְבוֹ יִמְיָד לָמוֹת קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְנַצְּבוּ בְּאֶהֱל מוֹעֵד וְאֶצְוֶנּוּ וְיִלָּךְ מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ וַיִּתְנַצְּבוּ בְּאֶהֱל מוֹעֵד" (דברים ל"א י"ד), "הֲוֹן" אחד שכן בלשון יוני

קוראים לאחת הן, "קָרְבוֹ" שתיים, "יִמְיָד" שתיים הרי חמישה.

חילוק במשך חיי האדם

מת בחמשים שנה, כלומר שלא הגיע לחמישים שנה, זו היא מיתת כרת, שנענש על שעבר עבירה שיש בה כרת.

מת בן חמשים ושתים שנה, זו היא מיתתו של שמואל הרמתי.

מת בששים שנה, כלומר שעבר חמישים ולא הגיע לששים שנה, זו היא מיתה בידי שמים שנענש למות קודם זמנו על שעבר עבירה שעונשה מיתה בידי שמים.

אבל חי ששים שנה, ואחר כך מת, דרך כל הארץ היא, ומר זוטרא למד זאת מהכתוב "תָּבֹוא בְּכָלֶח אֶלִי קָבֶר פְּעֻלוֹת גְּדִישׁ בְּעֵתוֹ" (איוב ה' כ"ו), בכל"ח בגימטריא ששים.

ורבה חולק ואומר, שכל שמת למעלה מחמישים ולא הגיע לששים, אין זו מיתה בידי שמים, אלא מיתת כרת, והסיבה שלא פירשו שהיא מיתת כרת משום כבודו של שמואל הרמתי.

מת בן שבעים שנה זו היא מיתת שיבה. מת בן שמונים שנה זו היא מיתת גבורות. שנאמר, "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרִבְּסָם עָמְל וְאָנוּ כִּי גִז חִישׁ וְנִעְפָּה" (תהלים צ"י).

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מועד קטן דף כח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

לעשות יום טוב בהגיע לששים שנה

נתבאר, שלדעת רבה, כל שמת פחות מששים שנה, הרי זו מיתת כרת. ולפיכך **כשהיה רב יוסף בן ששים, עשה יום טוב לחכמים, ואמר, יצאתי מכלל כרת.**

שאל אותו אביו, אמנם מכרת של שנים יצא, מכרת של ימים לא יצא, שהרי מיתה חטופה גם כן נחשבת כרת, ושמא ימות מיתה חטופה.

השיב לו רב יוסף, תפוס לכלל הפחות מחצה בידך, מכרת של שנים נצלתי.

מיתת נשיקה

רב הונא, **מת פתאום**, והיו החכמים דואגים, שמת מיתה חטופה, ומיתה חטופה נחשבת מיתת כרת.

שנה להם זוגא דמהדייב, לא אמרו שמת פתאום היא מיתה חטופה, אלא שלא הגיע לגבורות, אבל **הגיע לגבורות**, זו היא מיתת נשיקה.

חיי בני ומזוני

אמר רבא, חיי, בני, ומזוני, **לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא**, כלומר, כמה שנים יחיה וכמה בנים יהיו לו וכמה מזונות יהיו לו, דברים אלו אינם תלויים בזכויותיו אלא במזלו.

וראיה לדבר זה, שכן **רבה ורב חסדא, שניהם חכמים צדיקים**, זה התפלל ובא מטר, וזה התפלל ובא מטר, **ובכל זאת**, בדברים הללו לא נשתוו:

לענין שנות חייהם, **רב חסדא חי תשעים ושתים שנים. ורבה חי ארבעים שנה.**

לענין הבנים, **בבית רב חסדא עשו ששים משתאות של נישואין. ובבית רבה ששים פעמים שיכלו וקברו בנים.**

ולענין המזונות, **בבית רב חסדא נותנים סולת לכלבים ויש די והותר, ובבית רבה מבקשים שעורים לבני אדם ואין להם די צורכם.**

שלושה דברים שביקש רבא

אמר רבא, שלושה דברים אלו בקשתי משמים, שנים נתנו לי, ואחד לא נתנו לי.

שנים שביקשתי ונתנו לי הם: (א) **חכמתו של רב הונא.** (ב) **עושרו של רב חסדא.**

ואחד שביקשתי ולא נתנו לי: (ג) **ענוותנותו של רבה בר רב הונא.**

צער מיתת רבא

רב שעורים אחיו של רבה היה יושב לפני רבא, וראה שרבא מתנמנם [=גוסס]. אמר לו רבא לרב שעורים, יאמר כבודו למלאך המות שלא יצערני.

הקשה רב שעורים, וכי אינך שושבינו [=אוהבו] של מלאך המות. השיב לו רבא, כיון שהורע מזלי שוב אינו משגיח בי.

ביקש רב שעורים מרבא, שיראה אליו אחר מותו, ונראה לו. שאל רב שעורים, האם היה לכבודו צער.

השיב לו רבא, **כריבדא דכוסילתא** כלומר כדקירה של הקזת דם.

מיתת רב נחמן

רבא היה יושב לפני רב נחמן, וראה שרב נחמן מתנמנם [=גוסס]. אמר לו רב נחמן לרבא, יאמר כבודו למלאך המות שלא יצערני.

הקשה רבא, וכי אינך שושבינו [=אוהבו] של מלאך המות. השיב לו רב נחמן, מאן חשיב [=מי חשוב] מאן ספין [=מי חשוב] מאן רקיע [=מי ראוי לבקש ממנו].

ביקש רבא מרב נחמן, שיראה אליו אחר מותו, ונראה לו. שאל רבא, האם היה לכבודו צער.

השיב לו רב נחמן, **כמישחל בניתא מחלבא** כלומר, כהוצאת שערה מחלב. ואף על פי שדבר קל הוא, אם אמר לי הקדוש ברוך הוא לך לעולם שהיית בו, לא ארצה, כי הפחד ממלאך המוות גדול.

מלאך המוות הניח את

רבי אליעזר כי אכל תרומה

רבי אלעזר היה אוכל תרומה. נראה לו מלאך המוות כדי לקחתו. אמר לו רבי אלעזר, תרומה אני אוכל, והיא קרויה **קודש**. עזבו, ומאחר שחלפה השעה, לא לקחו באותו זמן.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מועד קטן דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

מלאך המוות הניח את רב

ששת שלא לקחתו כבהמה בשוק

מלאך המוות נראה לרב ששת בשוק כדי לקחתו. אמר לו רב ששת כבהמה הנלקחת בשוק תקחני? בוא אלי לביתי, ושם תקחני. עזבו, ומאחר שחלפה השעה, לא לקחו באותו זמן.

רב אשי דוחה את מלאך המוות

עד שיחזור על תלמודו

מלאך המוות נראה לרב אשי בשוק כדי לקחתו. אמר לו רב אשי, המתן לי שלושים יום, שאחזור על תלמודי, שהרי אתם אומרים, **אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.**

ביום שלושים בא לקחתו. שאל אותו רב אשי, מאי כולי האי? כלומר מה הבהלה, שבאת בדיוק ביום שלושים, ולא המתנת לי אפילו מעט יותר. השיב לו, **כי הגיע זמנו של רב נתן להיות נשיא תחתיד, ודבר זה דוחק הוא, שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, ומאחר שבא זמנו, זמנך להסתלק.**

מלאך המוות אינו יכול

לרב חסדא בשעה שגורס

מלאך המוות לא היה יכול לקחת את רב חסדא, משום שפיו של רב חסדא לא היה פוסק מגירסא. עלה מלאך המוות, **ישב בארז של בית המדרש, ונשבר הארז, ומחמת זה נשתתק רב חסדא, ויכול מלאך המוות לקחתו.**

רבי חייא מרחם על מלאך

המות ומסכים ללכת עמו

מלאך המוות לא היה יכול להתקרב לרבי חייא. יום אחד **נדמה לו כעני, בא ונקש בדלתו, וביקש שיוציאו לו לחם, והוציאו לו.**

אמר, וכי אין כבודו מרחם על הבריות, על אותו אדם [=מלאך המוות] מדוע אינו מרחם? שאוכל לקיים שליחותי שנצטויתי להביא את כבודו לאותו עולם. התגלה לו והראה לו שוט של אש, וידע רבי חייא שהוא מלאך המוות, והמציא לו את עצמו.

עינוי קינה וטיפוח בהוצאת המת

כשהיו מוציאים את המת, הנשים היו רגילות להיות מענות ולקונן ולטפח.

העינוי הוא, **שכולן עונות כאחת. והקינה היא, שאחת מדברת, וכולן עונות אחריה.**

שנאמר "כי שמענה נשים דבר ה' ותקח אֶזְנֶיכֶם דְּבַר פִּי וְלִמְדָנָה בְּנוֹתֵיכֶם נְהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָה קִינָה" (ירמיהו ט"י"ט). ואמר רב, **שכך אומרות, "ויי לאזלא ויי לחבילא", כלומר אוי להולך אוי למוכה. ולהלן יתבאר בעזה"י דברים נוספים שהיו אומרות נשי שכנציב.**

והטיפוח הוא שמכות בידיהן זו על זו [כפי שנתבאר בדף כ"ז].

הוצאת המת בחולו של מועד

בראשי חודשים וחנוכה ופורים

נתבאר, שכשהיו מוצאים את המת לקבורה, הנשים היו רגילות להיות מענות ולקונן ולטפח.

ובחולו של מועד ובראשי חודשים ובחנוכה ופורים, **מותר לענות ואסור לקונן.**

ולעניין טיפוח יש חילוק בדבר, בראשי חודשים בחנוכה בפורים מותר. ובחולו של מועד תנא קמא אוסר, ורבי ישמעאל מתיר לסמוכות למטה לטפח.

מקוננות	מטפחות	מענות	
אסור	תנא קמא אוסר.	מותר	חולו של מועד
	ור"ש מתיר סמוך למטה.		
אסור	מותר	מותר	ר"ח חנוכה ופורים

וכל זה עד קבורת המת, אבל **משנקבר המת, אסורות בכל, לא מענות לא מטפחות.**

לעתיד לבוא

לאחר שהביאו במשנתנו דיני הוצאת המת סיימו. אבל לעתיד לבא הוא אומר, **"בלע המות לנצח ומחה ה' אקים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר" (ישעיהו כ"ה ח').**

וכתבו התוס', שהביאו דברים אלו **כדי לסיים בדבר טוב.**

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף כח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

דברים חכמה של נשות העיר שכנציב

רבא הזכיר דברי חכמה דהיו אומרות נשות העיר שכנציב כשהיו מקוננות על המתים.

ויי לאזלא ויי לחבילא [=אוי להולך או למוכה].

גוד גרמא מככא [=נפסקו העצמות שבלחיים] **ונמטי מיא לאנטיכי** [=והמים חוזרים לאחור כלפי מעלה, שאינו יכול לבלוע].

עטוף וכסו טורי [=התעטפו והתכסו ההרים בחושך, והוא עניין של צער] **דבר רמי ובר ררבי הוא** [=שבן גבוהים ובן גדולים היה המת הזה].

שייול אצטלא דמלתא [=יפה מיתה כמלבוש של מילת] **לבר חורין דשלימו זוודיה** [=לבן חורין שכלו מזונותיו, שהוא עני].

רהיט [=כל ימיו היה רץ לעסקיו], **ונפיל אמעברא** [=וועכשיו בעוברו מן העולם נפל ריקם בלא ממון], **ויזופתא יזיף** [=וצריך ללוות מאחרים].

אחנא תגרי [=אחינו הסוחרים], **אזבזגי מיבדקו** [=באחריתם נבדקים וניתן לדעת כמה הם עשירים באמת, וכגון זה שאין לו עכשיו במה לקבור. ועל מת עני אומרים אותו כדי שירחמו עליו].

מותא כי מותא [=מת זה כמות כל אדם], **ומרעין חיבוליא** [=וההבדל בין המתים הוא במנת היסורים שנתייסרו].

העושה לאחרים יעשו עמו

היה רבי מאיר אומר, "טוב ללקת אָל בית אָבֵל מלקת אָל בית משָׁתָה בְּאֶשֶׁר הוא סוף פֶּל הָאָדָם וְהַחִי יִתֵּן אָל לבו" (קהלת ז' ב') דברים של מיתה. כלומר, על ידי שמתעסק עם מת זה, יתעסקו אחרים עמו.

דיספד יספדוניה, כלומר הסופד לאחרים יספידו אותו. **דיקבר יקברוניה**, כלומר הקובר אחרים יקברו אותו. **דיטען יטענוניה**, כלומר הנושא אחרים ישאו אותו. **דידל ידלוניה**, כלומר המגביה קולו בהספד, יגביהו אחרים קולם בהספד שלו.

ויש אומר דלא ידל ידלוניה, שזה שלא יגביה, יגביהו אותו, כלומר, טוב לו שלא יגביה קולו, ויאמרו לו הגבה קולך, ממה שיגביה קולו, ויאמרו לו הנמך קולך, שנאמר, "כִּי טוֹב אֶמַר לָךְ עֲלֵה הַנֶּה מִהַשְׁפִּילָךְ לִפְנֵי נָדִיב אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ" (משלי כ"ה ז').

מספד שיש לעשות על בניו של רבי ישמעאל

כשמתו בניו של רבי ישמעאל, נכנסו ארבעה זקנים לנחמו (א) רבי טרפון (ב) ורבי יוסי הגלילי (ג) ורבי אלעזר בן עזריה (ד) ורבי עקיבא.

אמר להם רבי טרפון, דעו שחכם גדול הוא, ובקי באגדות, אל יכנס אחד מכם לתוך דברי חבירו. אמר רבי עקיבא, ואני מנחם אחרון.

כשראה אותם רבי ישמעאל, פתח ואמר, רבו עונותיו, תכפוהו אבליו, הטריח רבותיו, שבאים לנחמו, פעם ראשונה ושניה.

נענה רבי טרפון ואמר, "ויאמר משה אל אהרן ולאֶלְעָזָר ולאֶיִתְמָר בְּנֵי רְאִשִׁיכֶם אל תִּפְרְעוּ וּבְגַדֵיכֶם לא תִּפְרָמוּ וְלא תִּמְתּוּ וְעַל כָּל הַעֲדָה יִקְצַף וְאַחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה'" (ויקרא י"ו), והלא דברים קל וחומר, **ומה נדב ואביהוא, שלא עשו אלא מצוה אחת, שנאמר, "ויקברו בני אהרן את הָדָם אֵלָיו וַיִּטְבַּל אֶצְפָּעוּ בָדָם וַיִּתְּנוּ עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הָדָם יִצַק אֵל יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ" (ויקרא ט"ו ט'), כך, בניו של רבי ישמעאל, על אחת כמה וכמה.**

נענה רבי יוסי הגלילי ואמר, "וספדו לו כל ישראל וקברו אתו כי זה לבדו יבא לַנִּרְבָּעִם אֵל קָבֵר יַעַן נִמְצָא בּוֹ דָבָר טוֹב אֵל ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית נִרְבָּעִים" (מלכים א' י"ד י"ג), והלא דברים קל וחומר, **ומה אביה בן ירבעם, שלא עשה אלא דבר אחד טוב [שיתבאר בעזה"י להלן], שנאמר בו, "יען נמצא בו דבר טוב", כך, בניו של רבי ישמעאל, על אחת כמה וכמה.**

נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר, "בשלוש תמות וכמשרפות אבותיך המלכים הראשנים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך פי דבר אני דברתי נאם ה'" (ירמיהו ל"ד ה'), והלא דברים קל וחומר, **ומה צדקיהו מלך יהודה, שלא עשה אלא מצוה אחת, שהעלה ירמיה מן הטיט, כך, בניו של רבי ישמעאל, על אחת כמה וכמה.**

נענה רבי עקיבא ואמר, "ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדרמון בבקעת מגדון" (זכריה י"ב י"א), ואמר רב יוסף, אלמלא תרגומיה דהאי קרא, לא הוה ידענא מאי קאמר, בעידנא ההוא יסגי מספדא בירושלים, כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדרמון בר טברימון, וכמספד דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגידו [=ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד אחאב שהרגו הדרמון

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מועד קטן דף כח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

וכמספד יאשיה שהרגו פרעה], והלא דברים קל וחומר, ומה אחאב מלך ישראל, שלא עשה אלא דבר אחד טוב, שנאמר, "ותעלה המלחמה ביום ההוא והמלך היה מעמד במרכבה לכח ארם לחזק העם במלחמה שלא יכשלו] וימת בערב ויצק דם המכה אל חיק הרקב" (מלכים א' כ"ב ל"ה), כך, בניו של רבי ישמעאל, על אחת כמה וכמה.

דבר טוב שעשה אביה בן ירבעם

נאמר באביה בן ירבעם "וספדו לו כל ישראל וקברו אתו כי זה לבדו בא לירבעם אל קבר יען נמצא בו דבר טוב אל ה' אלקי ישראל בבית ירבעם" (מלכים א' י"ד י"ג). ונחלקו בדבר רבי זירא ורבי חנינא בר פפא.

אחד מהם אומר, שהדבר הטוב שנמצא בו היה, שביטל את משמרתו, שהושיבו ירבעם אביו להיות שומר שלא יעלה איש מישראל לרגל, וביטל משמרתו, ועלה בעצמו לרגל.

ואחד מהם אומר, שביטל פרדסאות [=שומרים] שהושיב ירבעם אביו על הדרכים, שלא יעלו ישראל לרגל.

מיתת צדקיה בשלום

רבי הקשה, נאמר לצדקיה מלך יהודה "בשלום תמות", ולבסוף נתייסר, שנאמר, "ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתיים לביא אתו בבבלה" (ירמיהו ל"ט ז).

והשיב לו רבה בר מרי, כך אמר רבי יוחנן, השלום שמת בו צדקיה הוא, שמת נבוכדנאצר בימיו.

אסיפת יאשיה בשלום

רבי הקשה, נאמר ליאשיה מלך יהודה, "לכן הנני אסף על אבתך ונאסף אל קברתך בשלום ולא תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה וישיבו את המלך דבר" (מלכים ב' כ"ב כ'), ולבסוף נהרג במלחמה בחיצים הרבה, שנאמר, "וירו הירים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד" (דה"י ב' ל"ה כ"ג), ואמר רבי יהודה אמר רב, שעשאוהו ככברה.

והשיב לו רבה בר מרי, כך אמר רבי יוחנן, האסיפה בשלום של יאשיה היא, שלא חרב בית המקדש בימיו.

אין מנחמים רשאים לומר דבר עד שיפתח אבל

אמר רבי יוחנן, אין מנחמים רשאים לומר דבר, עד שיפתח אבל, שנאמר תחילה, "וישב אתו לארץ שבעת ימים ושבעת לילות ואין דבר אלו דבר כי ראו כי גדל הפאב מאד. אחרי כן פתח איוב את פיהו ויקלל את יומו" (איוב ב' י"ג-ג' א'), ורק אחר כך, "ויען אליפז התימני ויאמר" (איוב ד' א').

האבל מיסב בראש

לדברי רבי אבהו, ענין זה, שהאבל מיסב בראש, מבואר בכתוב, שנאמר, "אבחר דרךם ואשב ראש ואשבון כמלך בגדוד פאשר אבלים ינחם" (איוב כ"ט כ"ה), ואף שכפי הקרי, "פאשר אבלים ינחם", משמע שהכתוב מדבר במנחמים, ואם כן הם יושבים בראש מכל מקום הכתיב הוא "ינחם" כמו "ינחם" והוא האבל עצמו.

ולדברי מר זוטרא, ענין זה שהאבל מיסב בראש למד מהכתוב, "לכן עתה יגלו בראש גלים וסר מרזח סרוחיים" (עמוס ו' ז') שמשמעותו, מרזח [=אבל] נעשה שר לסרוחיים.

החתן יושב בראש

אמר רבי חמא בר חנינא, מנין לחתן שמיסב בראש? שנאמר, "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני פחתו יכהן פאר וכפלה תעדה כליה" (ישעיהו ס"א י'), כשם שכהן בראש כך חתן בראש.

הכהן יושב בראש

תנא דבי רבי ישמעאל, נאמר בכהנים, "וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש אני ה' מקדשכם" (ויקרא כ"א ח') ללמד שיש להקדימו לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, לקרות בספר תורה, ולברך ברכת המזון ראשון, וליטול מנה יפה ראשון.